

HISTÒRIA DE L'EMPRESA.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA 20274. CURS 1997/98.

Professor: PERE FATJÓ (Grup 10)

1. OBJECTIUS

L'assignatura d'Història de l'Empresa té per objecte proporcionar a l'alumne el cos de coneixements necessari per a la comprensió adequada del fenomen econòmic de l'"empresa" en el seu desenvolupament històric. El contingut del programa se centra principalment en l'estudi de l'empresa capitalista, tant en atenció als canvis i continuïtats de les seves formes organitzatives i gerencials, com en la seva relació amb el context econòmic, tècnic i social en què ha estat actuant, i molt especialment durant els segles XIX i XX.

2. TEMARI

TEMA 1. L'EMPRESA EN L'ECONOMIA PREINDUSTRIAL

1/ Les empreses en les economies preindustrials

- 1.1 Els límits de l'empresa: els nivells de renda i la seva distribució. Els mercats preindustrials.
- 1.2 Els límits de l'empresa: l'estat de la tecnologia i de l'organització del treball, el transport i la transmissió de la informació.
- 1.3 L'artesanat i l'organització gremial; el treball domiciliari; les manufactures estatals.
- 1.4 El comerç a llarga distància i les grans companyies financeres.

TEMA 2. ELS ORIGENS DE L'EMPRESA CAPITALISTA

1/ Les conseqüències de la Revolució Industrial

- 1.1 L'expansió de la demanda i les noves oportunitats de l'empresa: l'aparició de mercats de masses i l'alteració progressiva dels hàbits de consum.
- 1.2 El surgiment del sistema fabril: incentius tecnològics i organitzatius.
- 1.3 Canvi i continuïtat en l'organització del treball: fàbrica, taller i treball domiciliari.

2/ El canvi institucional

- 2.1 El marc institucional: els nous drets de propietat, les estructures polítiques i el paper de l'estat.
- 2.2 El reclutament de l'empresariat i la nova consciència empresarial.

TEMA 3. LES NOVES FORMES DE L'EMPRESA CAPITALISTA

1/ La segona revolució industrial i la crisi finisecular

- 1.1 Les noves tecnologies industrials: producció contínua i estandardització de components; economies d'escala i de diversificació.
- 1.2 Una visió sectorial: les indústries químiques, siderometallúrgiques, de construccions mecàniques, de béns de consum de masses, la distribució a gran escala.
- 1.3 Els canvis gerencials i organitzatius induïts per la nova tecnologia i els nous mercats.
- 1.4 La resposta a la crisi: els processos d'integració verticals i horizontals. Les grans aliances empresarials.

2/ Les diverses experiències nacionals fins als anys 1940

- 2.1 La gran empresa nordamericana: els diferents sectors industrials i la distribució. Taylorisme i fordisme.
- 2.2 L'empresa a Alemanya: el capitalisme corporatiu.
- 2.3 El capitalisme familiar britànic. La pervivència de l'empresa familiar i les característiques del model britànic.
- 2.4 L'empresa a França i Itàlia.
- 2.5 El cas del Japó. Una industrialització tardana, el paper de l'estat i la formació del "zaibatsu".
- 2.6 El cas espanyol: la trajectòria empresarial a l'Espanya dels segles XIX i XX.

TEMA 4. L'EMPRESA CAPITALISTA DES DE 1945

1/ La difusió del model nordamericà

- 1.1 La reconstrucció europea i la generalització de les formes gerencials dels Estats Units.
- 1.2 El paradigma fordista i els mercats de masses.
- 1.3 Les funcions reguladores de l'estat.
- 1.4 L'expansió de les empreses multinacionals.

2/ La crisi del model de postguerra

- 2.1 Les conseqüències de la crisi dels anys setanta: les limitacions del fordisme i de l'estat del benestar.
- 2.2 Els mètodes japonesos i la seva difusió.
- 2.3 La reordenació de la economia mundial i els nous països industrials.
- 2.4 La resposta de la gran empresa: canvis de localització, renovació tecnològica i organitzativa, col.laboració empresarial.

3.1 BIBLIOGRAFIA BASICA:

- J.L. García Ruiz (coord.), H. Casado, P. Fatjó, G. Núñez. (1998) Historia de la empresa mundial y de España, Ed. Síntesis, Madrid.

3.2 BIBLIOGRAFIA COMPLEMENTARIA:

- Aoki, Masahiko. (1994) The Japanese firm: sources of competitive strength, Clarendon Press, Oxford.
- Blackford, M.G. (1988) The rise of modern business in Great Britain, the United States, and Japan, The University of North Carolina Press, London.
- Chandler A.D. y Daems, H. (eds.) (1980) Managerial hierarchies. Comparative perspectives on the rise of the modern industrial enterprise, Harvard University Press.
- Chandler A.D. (1988) La mano visible. La revolución en la dirección de la empresa norteamericana, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.
- Chandler A.D. (1996) Escala y diversificación. La dinámica del capitalismo industrial, Prensas Universitarias de Zaragoza, Zaragoza.
- Coase, R.H. (1994) "La naturaleza de la empresa", en La empresa, el mercado y la ley, Alianza Ed., Madrid, págs. 33-49.
- Comín, F. y Martín Aceña, P. (1991), Historia de la empresa pública en España, Ed. Espasa Calpe, Madrid.
- Comín, F. y Martín Aceña, P. (1996) La empresa en la historia de España, Ed. Civitas, Madrid.
- Coriat, B. (1982) El taller y el cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, el fordismo y la producción en masa, Siglo XXI, Madrid.
- Coriat, B. (1993) (2^a ed.) El taller y el robot. Ensayos sobre el fordismo y la producción en masa en la era de la electrónica, Ed. Siglo XXI, Madrid.
- Coriat, B. (1993) Pensar al revés: trabajo y organización en la empresa japonesa, Madrid, Siglo XXI.
- Gaudemar, J-P de. (1983) L'ordre et la production: naissance et formes de la discipline d'usine, Dunod, París.
- Hannah, Leslie, (1983) (2^a ed.) The rise of the corporate economy, Methuen, Londres y N. York.
- Jeremy, D.J. (1993) Technology transfer and business enterprise, Aldershot, Edward Elgar.
- Jobert, Ph. y Moss, M. (1990) The birth and death of companies: an historical perspective, Parthenon Publishing Group.
- Jones, G., (1994), "The making of global enterprise", en Business History, Vol. 36, nº 1, págs. 1-17.
- Lazonick, W.H. (1993) Business organization and the myth of the market economy, Cambridge, Cambridge University Press.
- Macmillan, Ch. J. (1985) The Japanese industrial system, Berlin-New York, Walter de Gruyter.
- Marglin, S.A., (1977) "Orígenes y funciones de la parcelación de tareas. ¿Para qué sirven los patronos?", en A. Gorz, (ed.), Crítica de la división del trabajo, Ed. Laia, Barcelona, págs. 45-96.
- Mathias, P. y Postan, M.M. (drs.) (1982-83) Historia Económica de Europa. T. VII (2 vols.) La economía industrial: capital, trabajo y empresa, Editorial Revista de Derecho Privado, Madrid.
- Morris-Suzuki, T. y Seiyama, T. (1989) Japanese capitalism since 1945, East Gate Group, New York.
- Muller, M. (1994) Structure and strategy of small and medium-size enterprise since the industrial revolution, Ed. Franz Steiner, Stuttgart.
- Noble, D.F. (1987) El diseño de Estados Unidos. La ciencia, la tecnología y la aparición del capitalismo

monopolistico, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

Piore M.J. y Sabel, Ch. F. (1990) La segunda ruptura industrial, Alianza Ed., Madrid.

Rosenberg, N. (1993) Dentro de la caja negra. Tecnología y economía, La Llar del Llibre, Barcelona.

Sabel, Ch. y Zeitlin, J. (1985) "Historical alternatives to mass production: politics, markets and technology in nineteenth century industrialization", en Past and Present, nº 108, pp. 133-176.

Schmitz, Ch.J., (1993), The growth of big business in the United States and Western Europe 1850-1939, Macmillan Press, Londres.

Teichova, A., Lévy-Leboyer M. y Nussbaum, H. (1990) Empresas multinacionales, finanzas, mercados y gobiernos en el siglo XX. Vol. I Perspectiva histórica de las empresas multinacionales. Vol. II Estudios históricos de las finanzas y mercados internacionales, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

Wilkins, Mira. (1991) (ed.) The growth of multinationals, Edward Elgar, Aldershot.

4. CRITERIS D'avaluació

L'alumne podrà optar entre dues possibilitats d'avaluació:

Opció A:

Un examen escrit, en què haurà de contestar les diverses qüestions plantejades. Aquestes preguntes correspondran tant a la matèria exposada a classe al llarg del curs com al contingut de la bibliografia bàsica o de qualsevol altre títol que el professor consideri convenient. (10 punts)

Opció B:

1. Un treball escrit, d'una extensió d'unes deu pàgines, consistent en una recensió d'un article o capítol d'un llibre, sobre un tema suggerit pel programa de l'assignatura, i que haurà de tenir l'aprovació prèvia del professor. L'alumne que triï aquesta opció haurà de mantenir un contacte regular amb el professor amb la finalitat de supervisar la realització del treball. (5 punts)
2. Un examen escrit amb preguntes corresponents tant a la matèria exposada a classe al llarg del curs com al contingut de la bibliografia bàsica i de la recensió realitzada. (5 punts)

5. HORARIS DE TUTORIA

Dilluns: de 9,30 a 11,15.

Dimecres: 10,45 a 12,15.

Despatx S/225